

Nâng cao chất lượng thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam hiện nay

Ngày nhận bài: 11/11/2025 | Ngày phản biện: 15/11/2025 | Ngày xuất bản: 06/01/2026

Tác giả: Hoàng Thị Linh (Báo và Phát thanh truyền hình Lạng Sơn)

Tóm tắt: Trên cơ sở làm rõ vai trò của thông điệp văn hóa trên các báo mạng điện tử, đề tài khảo sát thực tiễn báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam, chỉ ra những kết quả nổi bật và các tồn tại hạn chế, từ đó, đề xuất các giải pháp nâng cao chất lượng như chuyển mạnh từ cách làm báo thuần thông tin sang báo chí giải thích và kể chuyện văn hóa; đa dạng hóa góc nhìn và cấu trúc tuyến bài; nâng cao năng lực sản xuất nội dung số cho đội ngũ làm báo địa phương và xây dựng quy chuẩn tối thiểu về trình bày thông tin văn hóa trên môi trường mạng; tạo đối thoại và huy động sự tham gia của công chúng.

1. Đặt vấn đề

Chất lượng thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam được hiểu là mức độ mà các nội dung, hình thức báo chí phản ánh, truyền tải và lan tỏa một cách đúng đắn, sâu sắc và hấp dẫn những giá trị văn hóa đặc thù của vùng tới công chúng trong môi trường truyền thông số. Khái niệm này không chỉ dừng lại ở việc cung cấp thông tin chính xác về phong tục, tập quán, lễ hội, di sản, đời sống tinh thần của các cộng đồng dân tộc trong khu vực Đông Bắc, mà còn bao hàm khả năng lựa chọn góc nhìn, cách tiếp cận và hình thức thể hiện phù hợp với bối cảnh văn hóa vùng miền và đặc điểm tiếp nhận của độc giả trực tuyến. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số đang tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, việc giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa địa phương trở thành một nhiệm vụ quan trọng đối với công tác truyền thông đại chúng, đặc biệt là báo mạng điện tử. Khu vực Đông Bắc Việt Nam là vùng đất giàu truyền thống lịch sử, văn hóa và đa dạng sắc thái tộc người. Mỗi địa phương nơi đây đều có những giá trị văn hóa đặc trưng thể hiện

qua phong tục, lễ hội, kiến trúc, ngôn ngữ và đời sống tinh thần phong phú của cộng đồng dân cư. Chính vì vậy, việc nghiên cứu đề tài “Thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam hiện nay” là cần thiết, nhằm đánh giá thực trạng thể hiện thông điệp văn hóa, xác định những hạn chế và đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng truyền thông, góp phần bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa đặc sắc của vùng đất Đông Bắc trong thời kỳ hội nhập và chuyển đổi số hiện nay.

2. Thực trạng thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam hiện nay

Để đánh giá thực trạng thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam hiện nay, tác giả tiến hành khảo sát các tác phẩm báo chí mang nội dung thông tin này được đăng tải trên 03 tờ báo mạng điện tử thuộc diện khảo sát là Báo điện tử Quảng Ninh baoquangninh.vn; Báo điện tử Lạng Sơn baolangson.vn; Báo điện tử Cao Bằng baocaobang.vn.

Trong khoảng thời gian khảo sát từ 9/2024-9/2025, tác giả đã thống kê và lựa chọn khảo sát 1032 tin, bài liên quan đến thông điệp về văn hóa địa phương, với Keyword (từ khóa) trong tin, bài là: “văn hóa địa phương”, “văn hóa”, “giá trị văn hóa”, “văn hóa Quảng Ninh”, “văn hóa Cao Bằng”, “văn hóa Lạng Sơn”...

Về số lượng và tỷ lệ số lượng tin, bài mang thông điệp về văn hóa địa phương trên 03 báo mạng điện tử diện khảo sát như sau:

Nội dung	Báo điện tử Quảng Ninh	Báo điện tử Lạng Sơn	Báo điện tử Cao Bằng	Tổng	Tỉ lệ %
Nhóm nội dung giới thiệu và quảng bá bản sắc văn hóa	187	163	139	489	47.38
Nhóm nội dung phản ánh thực trạng và thách thức trong bảo tồn văn hóa	143	121	107	371	35.95
Nhóm nội dung về giải pháp và mô hình phát huy giá trị văn hóa	77	65	30	172	16.67
Tổng	407	349	276	1032	100

Bảng số lượng tin, bài mang thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam.

(Nguồn: học viên tự khảo sát, thống kê từ tháng 9/2024 tới tháng 9/2025)

Số liệu trong bảng cho thấy hoạt động truyền thông về văn hóa địa phương trên ba báo điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam gồm Quảng Ninh, Lạng Sơn và Cao Bằng đang được triển khai khá toàn diện, phản ánh rõ vai trò của báo chí trong việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa vùng miền. Tổng cộng có 1032 tác phẩm báo chí đăng tải từ tháng 9/2024 tới tháng 9/2025, trong đó, báo điện tử Quảng Ninh chiếm 407 bài, tương ứng 39,4%, Báo điện tử Lạng Sơn có 349 bài, chiếm 33,8%, tập trung nhiều vào phản ánh văn hóa của các dân tộc Tày, Nùng, Dao và các hoạt động lễ hội truyền thống, còn báo điện tử Cao Bằng có 276 bài, tương đương 26,8%.

2.1. Ưu điểm

Thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam hiện nay thể hiện rõ một số ưu điểm sau đây:

Một là, nội dung thông điệp văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc hiện nay đã phản ánh đúng hệ giá trị bản sắc, di sản, lễ hội, phong tục, ẩm thực, tri thức bản địa. Trên Báo điện tử Quảng Ninh baoquangninh.vn, bài viết có tiêu đề “Quảng Ninh có thêm 4 di sản văn hóa phi vật thể quốc gia” đăng ngày 19 tháng 11 năm 2024 là một ví dụ tiêu biểu cho ưu điểm về chiều sâu nội dung của thông điệp văn hóa địa phương. Bài báo không dừng lại ở việc thông tin sự kiện công nhận di sản mà đi sâu giải thích giá trị lịch sử, xã hội và bản sắc của từng loại hình di sản được ghi danh, đồng thời đặt sự kiện này trong tổng thể chiến lược bảo tồn và phát huy văn hóa của tỉnh. Nội dung bài viết nhấn mạnh vai trò của cộng đồng cư dân bản địa trong việc gìn giữ di sản, gắn công tác bảo tồn với phát triển du lịch bền vững và xây dựng hình ảnh địa phương. Cách tiếp cận này giúp công chúng không chỉ biết “có thêm di sản gì” mà còn hiểu vì sao di sản đó quan trọng, ai là chủ thể bảo vệ và di sản ấy đóng góp thế nào cho sự phát triển chung, qua đó thể hiện rõ chất lượng thông điệp ở tính định hướng và chiều sâu giá trị.

Trên Báo điện tử Lạng Sơn, bài viết “Khai mạc Ngày hội văn hóa, thể thao và du lịch các dân tộc vùng Đông Bắc lần thứ XI” đăng ngày 02 tháng 11 năm 2024 cho thấy ưu điểm nổi bật trong việc phản ánh bản sắc văn hóa đa dạng của vùng. Nội dung bài báo không chỉ mô tả không khí khai mạc hay danh sách các hoạt động mà tập trung làm rõ ý nghĩa của ngày hội như một không gian giao lưu văn hóa giữa các dân tộc Tày, Nùng, Dao, Sán Chay và các cộng đồng khác trong khu vực.

Trên Báo điện tử Cao Bằng, bài viết “Giữ gìn và phát huy giá trị hát Then, đàn tính trong đời sống hiện nay” đăng ngày 15 tháng 3 năm 2025 là ví dụ rõ nét cho ưu điểm về tính giải thích và giáo dục của thông điệp văn hóa. Bài báo đi sâu phân tích nguồn gốc, ý nghĩa tinh thần của hát Then trong đời sống người Tày, Nùng, đồng thời phản ánh các biện pháp cụ thể mà địa phương đang triển khai như mở lớp truyền dạy, tổ chức liên hoan định kỳ và đưa di sản vào hoạt động du lịch cộng đồng. Nội dung bài viết cho thấy mối liên hệ chặt chẽ giữa bảo tồn di sản và sinh kế của người dân, giúp công chúng hiểu rằng văn hóa không phải là yếu tố tĩnh mà là nguồn lực sống động nếu được quản lý và khai thác hợp lý. Cách trình bày này góp phần nâng cao nhận thức xã hội, khuyến khích sự tham gia của cộng đồng vào bảo tồn văn hóa, từ đó phản ánh rõ chất lượng thông điệp ở vai trò dẫn dắt nhận thức và hành động.

Hai là, cách thức triển khai các thông điệp mạch lạc, logic, hợp lý. Trên Báo điện tử Quảng Ninh, bài viết “Liên hoan Ẩm thực Quảng Ninh năm 2024: Không gian hội tụ tinh hoa văn hóa ẩm thực vùng mỏ” đăng ngày 27 tháng 9 năm 2024 cho thấy ưu điểm rõ nét về hình thức truyền tải thông điệp văn hóa trên nền tảng báo mạng. Bài báo được tổ chức theo cấu trúc mạch lạc, mở đầu bằng thông tin sự kiện, tiếp đó là mô tả không gian ẩm thực, các sản phẩm đặc trưng và kết thúc bằng ý nghĩa quảng bá văn hóa địa phương. Hình ảnh minh họa được sử dụng với tần suất cao, tập trung vào món ăn, không gian trưng bày và hoạt động trải nghiệm của du khách, giúp người đọc dễ hình dung và tạo cảm giác “tham dự gián tiếp”. Cách kết hợp giữa văn bản ngắn gọn, ảnh trực quan và thông tin định hướng du lịch khiến thông điệp văn hóa ẩm thực trở nên sinh động, dễ tiếp nhận và phù hợp với thói quen đọc nhanh của công chúng trên môi trường số, qua đó phản ánh chất lượng hình thức ở tính trực quan và khả năng lan tỏa.

Trên Báo điện tử Lạng Sơn, bài viết “Lễ hội Mùa vàng Bắc Sơn năm 2024 thu hút gần 60.000 lượt du khách” đăng ngày 06 tháng 11 năm 2024 là ví dụ tiêu biểu cho hình thức thông tin mang tính sự kiện và cập nhật. Bài báo sử dụng lối trình bày theo dòng chảy thời gian, nêu rõ các hoạt động chính như trình diễn nghi lễ truyền thống, thi ẩm thực, trình diễn trang phục dân tộc và các tour trải nghiệm mùa lúa chín. Trên Báo điện tử Cao Bằng, bài viết “Cao Bằng lan tỏa thông điệp bảo tồn di sản thông qua Công viên địa chất toàn cầu UNESCO” đăng ngày 18 tháng 4 năm 2025 phản ánh rõ ưu điểm hình thức ở tính giải thích kết hợp dữ liệu. Bài báo được trình bày theo lối báo chí giải thích, sử dụng các đoạn ngắn, tiêu đề phụ rõ ràng và ảnh minh họa gắn với không gian địa chất, di sản văn hóa bản địa và hoạt động truyền thông cộng đồng. Việc lồng ghép thông tin về số lượng điểm di sản, hoạt động giáo dục cộng đồng và du lịch bền vững giúp thông điệp trở nên dễ hiểu ngay cả với độc giả không có nền tảng chuyên môn. Hình thức này làm giảm tính khô cứng của các nội dung mang tính hàn lâm, đồng thời nâng cao khả năng tiếp cận và chia sẻ trên nền tảng số, qua đó thể hiện chất lượng hình thức ở tính thân thiện và hiệu quả truyền thông.

Ba là, việc sử dụng các yếu tố đa phương tiện giúp thông điệp trở nên sinh động và gần gũi với đời sống cộng đồng. Các tờ báo như Quảng Ninh, Lạng Sơn, Cao Bằng đã chủ động khai thác những giá trị văn hóa đặc trưng của từng vùng, từng dân tộc thể hiện qua các yếu tố đa phương tiện để tạo nên bản sắc riêng cho nội dung truyền

thông. Các bài viết không chỉ giới thiệu lễ hội, phong tục, làng nghề truyền thống mà còn phản ánh đời sống văn hóa đương đại, trong đó, người dân chính là chủ thể sáng tạo và lưu giữ di sản. Nhờ ứng dụng công nghệ số và kết hợp hình ảnh, video, đồ họa, các thông điệp văn hóa trở nên hấp dẫn, dễ tiếp nhận hơn với công chúng trẻ.

Hình ảnh infographic về Ngày hội văn hóa, thể thao và du lịch các dân tộc vùng Đông Bắc do Báo Lạng Sơn điện tử đăng tải ngày 31 tháng 10 năm 2024 là minh chứng trực quan làm rõ nhận định rằng việc sử dụng các yếu tố đa phương tiện đã góp phần quan trọng nâng cao chất lượng và sức lan tỏa của thông điệp văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử. Trước hết, infographic này cho thấy cách báo chí địa phương chuyển tải thông tin văn hóa theo hướng trực quan hóa cao, thay vì trình bày thuần túy bằng văn bản. Toàn bộ các hoạt động chính của ngày hội được thể hiện dưới dạng sơ đồ thời gian, kết hợp màu sắc, biểu tượng và bố cục phân tầng rõ ràng, giúp công chúng dễ dàng nắm bắt lịch trình, không gian tổ chức và ý nghĩa của từng nghi lễ như lễ dâng hương, lễ khai mạc và lễ bế mạc. Cách thể hiện này đặc biệt phù hợp với thói quen tiếp nhận thông tin nhanh của độc giả trong môi trường số, đồng thời làm giảm cảm giác khô cứng vốn thường gặp ở các thông tin hành chính hay sự kiện chính trị văn hóa.

Bốn là, các thông điệp văn hóa trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc đã từng bước thể hiện vai trò định hướng dư luận và phản biện xã hội trong công tác bảo tồn văn hóa. Bên cạnh việc tôn vinh những giá trị truyền thống, các tờ báo còn mạnh dạn nêu lên những vấn đề tồn tại như thương mại hóa lễ hội, ô nhiễm di sản, hoặc sự mai một nghề thủ công truyền thống. Chính nhờ sự kết hợp giữa tuyên truyền, phản ánh và phản biện, báo mạng điện tử Đông Bắc đã góp phần thúc đẩy nhận thức xã hội về vai trò của văn hóa trong phát triển bền vững. Trên Báo điện tử Cao Bằng, bài viết "Giữ gìn và phát huy nghệ thuật Hát Then, đàn tính" đăng ngày 01 tháng 12 năm 2024 cho thấy rõ vai trò giáo dục và thúc đẩy hành động của thông điệp văn hóa đối với công chúng. Nội dung bài báo làm nổi bật sự tham gia trực tiếp của người dân trong việc đưa di sản hát Then vào hoạt động du lịch cộng đồng, qua đó tạo sinh kế và nâng cao ý thức bảo tồn. Thông điệp văn hóa được xây dựng theo hướng gần gũi, đời sống, giúp công chúng nhận ra rằng văn hóa không phải là yếu tố xa vời mà có thể mang lại lợi ích thiết thực nếu được khai thác đúng cách. Vai trò của báo chí vì thế được thể hiện ở khả năng chuyển hóa tri thức văn hóa thành động lực hành động, khuyến khích

cộng đồng cùng tham gia bảo tồn và phát huy di sản trong bối cảnh phát triển hiện nay.

2.2. Hạn chế

Bên cạnh những ưu điểm nêu trên, thông điệp văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc còn một số hạn chế sau:

Một là, nội dung một số tin bài vẫn thiên về thông tin sự kiện và thủ tục tổ chức, nên chiều sâu giải thích giá trị văn hóa và lớp nghĩa bản sắc chưa thật ổn định giữa các tuyến bài. Trên Báo điện tử Quảng Ninh, bài “Đưa văn hóa, lịch sử Quảng Ninh đến gần hơn với học sinh” đăng ngày 5 tháng 10 năm 2024 thể hiện rõ định hướng giáo dục văn hóa địa phương, nhưng thông điệp chủ yếu đi theo mạch phổ quát về mục tiêu và ý nghĩa chương trình, chưa làm nổi bật bằng nhiều chi tiết cụ thể như một câu chuyện văn hóa tiêu biểu, một thực hành văn hóa bản địa hay một lát cắt đời sống của học sinh, nghệ nhân, cộng đồng, vì vậy khả năng tạo hình dung sâu về bản sắc địa phương trong tâm trí người đọc chưa thật mạnh ở cấp độ bài viết đơn lẻ. Trên Báo điện tử Lạng Sơn, bài “Khai mạc Ngày hội văn hóa, thể thao và du lịch các dân tộc vùng Đông Bắc lần thứ XI” đăng ngày 2 tháng 11 năm 2024 làm tốt chức năng thông tin và tôn vinh giá trị chung, nhưng cách triển khai vẫn nặng phần nghi thức, phát biểu, tổng quan hoạt động, trong khi các chất liệu văn hóa đặc thù như một nghi lễ, một làn điệu, một nghề thủ công hay câu chuyện chủ thể văn hóa chưa được đào sâu ngay trong bài tin, nên thông điệp có thể chưa đủ sức neo lại thành tri thức văn hóa cụ thể với nhóm công chúng đọc nhanh. Trên Báo điện tử Cao Bằng, bài “Bảo tồn di sản trong vùng Công viên địa chất Non nước Cao Bằng” đăng ngày 23 tháng 1 năm 2025 cung cấp nhiều dữ liệu và bối cảnh, song trọng tâm vẫn nghiêng về mô tả tiềm năng và liệt kê nhóm di sản, ít đoạn đi sâu vào cơ chế bảo tồn trong cộng đồng, cách truyền dạy, cách ứng xử văn hóa trong đời sống hằng ngày, vì vậy chiều sâu văn hóa theo hướng nhân học và trải nghiệm cộng đồng chưa thật đậm.

Hai là, hiện tượng trùng lặp góc tiếp cận trong truyền thông theo mùa vụ sự kiện, làm cho thông điệp tuy lan tỏa mạnh nhưng độ mới và độ sắc nét của từng bài có lúc chưa tương xứng. Trên Báo điện tử Lạng Sơn, cùng một chuỗi sự kiện ngày hội vùng Đông Bắc, bài “Các hoạt động trong khuôn khổ Ngày hội văn hoá, thể thao và du lịch các

dân tộc vùng Đông Bắc” đăng ngày 31 tháng 10 năm 2024 cung cấp lịch hoạt động theo kiểu hướng dẫn tham dự, sau đó các bài khai mạc và bế mạc tiếp tục nhấn vào mô tả sự kiện, kết quả tổ chức, khiến mạch thông tin có xu hướng lặp lại khung quen thuộc của tin sự kiện, trong khi những bài chuyên sâu theo từng lát cắt văn hóa rất cần để tạo khác biệt, ví dụ đi sâu một nghi thức, một trò diễn, một hình thức sinh hoạt văn hóa cụ thể. Trên Báo điện tử Quảng Ninh, nhóm bài về giáo dục văn hóa trong trường học cũng thường đi theo mô típ nêu chủ trương, nêu mô hình, nêu kết quả chung, như bài về chương trình giáo dục địa phương và bài về đưa giáo dục văn hóa truyền thống dân tộc vào trường học ở Bình Liêu, nên dù đúng hướng và tích cực, cảm giác mới mẻ theo từng bài có thể chưa thật nổi bật nếu đọc giả theo dõi thường xuyên, bởi thiếu các lát cắt độc đáo như nhật ký một câu lạc bộ Then, một buổi truyền dạy cụ thể của nghệ nhân, hay phản hồi đa chiều của học sinh. Trên Báo điện tử Cao Bằng, các bài về di sản trong không gian Công viên địa chất và bài về di sản hòa nhịp cùng thế giới đều nhấn mạnh thành tựu, danh mục, thông tin ghi danh và khuyến nghị, nên thông điệp dễ gặp tình trạng lặp lại luận điểm chung về giá trị di sản nếu thiếu thêm các bài theo dạng phóng sự nhân vật, ký sự tuyển điểm, hoặc kể chuyện bằng tình huống đời sống.

Ba là, mức độ khai thác đa phương tiện còn chưa đồng đều giữa các bài và giữa các chủ đề, có bài làm tốt bằng infographic, lịch trình, ảnh sự kiện, nhưng cũng có bài vẫn chủ yếu là văn bản dài và ảnh minh họa cơ bản, nên sức hấp dẫn thị giác và khả năng chia sẻ nhanh có lúc chưa cao. Trên Báo điện tử Lạng Sơn, infographic lịch hoạt động trong bài viết Các hoạt động trong khuôn khổ Ngày hội văn hoá, thể thao và du lịch các dân tộc vùng Đông Bắc đăng ngày 31 tháng 10 năm 2024 là điểm mạnh rõ rệt, nhưng khi đọc sang bài khai mạc hoặc các bài chuyên đề trong khuôn khổ ngày hội, hình thức vẫn thiên về tin chữ và ảnh sự kiện, ít yếu tố tương tác hoặc kể chuyện bằng chuỗi ảnh theo tuyến, bản đồ điểm đến, hay cụm dữ liệu trực quan để giữ chân độc giả lâu hơn. Trên Báo điện tử Quảng Ninh, các bài về giáo dục địa phương như Đưa văn hóa, lịch sử Quảng Ninh đến gần hơn với học sinh đăng ngày 5/10/2024 có ưu thế thông tin rõ ràng, nhưng phần trình bày vẫn nghiêng về văn bản, thiếu những gói nội dung trực quan như timeline chủ đề theo khối lớp, bản đồ di sản gắn bài học, hoặc trích đoạn trải nghiệm học sinh dưới dạng album ảnh, nên cảm giác đa phương tiện chưa thật nổi bật dù nội dung có tiềm năng kể chuyện rất mạnh. Trên Báo điện tử Cao Bằng, các bài về di sản trong vùng Công viên địa chất và bài về di sản văn hóa của tỉnh

như bài Bảo tồn di sản trong vùng Công viên địa chất Non nước Cao Bằng đăng ngày 23/1/2025 thường giàu thông tin tổng hợp, nhưng nếu thiếu thêm ảnh tư liệu gốc, chân dung chủ thể văn hóa, hoặc đồ họa hóa mối liên hệ giữa di sản, cộng đồng, sinh kế, tuyến điểm, thì thông điệp dễ mang dáng dấp báo cáo phổ biến kiến thức hơn là sản phẩm báo mạng giàu trải nghiệm.

Bốn là, vai trò với công chúng là khả năng tạo đối thoại và huy động phản hồi xã hội của thông điệp văn hóa còn chưa rõ nét, nghĩa là báo làm tốt vai trò định hướng và quảng bá, nhưng chưa khai thác đủ vai trò tổ chức diễn đàn công chúng, ghi nhận tranh luận, phản biện, kiến nghị và trải nghiệm đa chiều từ cộng đồng. Trên Báo điện tử Lạng Sơn, loạt bài về ngày hội cho thấy công chúng được cung cấp lịch trình và thông tin tham dự rất đầy đủ, nhưng tiếng nói của người dân bản địa, nghệ nhân, người làm du lịch cộng đồng, nhóm thanh niên tham gia tổ chức thường chưa xuất hiện với mật độ cao trong cấu trúc bài tin, vì vậy vai trò của công chúng trong tư cách chủ thể văn hóa còn mờ hơn vai trò người tiếp nhận thông tin. Trên Báo điện tử Quảng Ninh, các bài về đưa văn hóa vào trường học thể hiện định hướng đúng và tích cực, nhưng nếu không tăng phần phỏng vấn sâu, nhật ký trải nghiệm, hoặc các tình huống lớp học cụ thể có tranh luận, thì công chúng dễ tiếp nhận theo hướng đồng thuận một chiều, chưa hình thành được đối thoại xã hội về cách dạy, cách chọn nội dung, cách cân bằng giữa truyền thống và hiện đại trong môi trường học đường. Trên Báo điện tử Cao Bằng, các bài về di sản và công viên địa chất khẳng định vai trò bảo tồn, phát triển bền vững, nhưng việc dẫn dắt hành vi công chúng theo chuỗi dài hơi, ví dụ theo dõi sau một hoạt động truyền dạy, theo dõi hiệu quả du lịch cộng đồng gắn di sản, hoặc phản hồi của cư dân về tác động du lịch tới đời sống văn hóa, vẫn chưa thật nổi bật trong từng bài, nên vai trò của báo trong việc duy trì tham gia cộng đồng theo thời gian còn có dư địa tăng cường.

3. Một số giải pháp nâng cao chất lượng thông điệp văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam thời gian tới

Trên cơ sở các hạn chế đã nhận diện, việc nâng cao chất lượng thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam thời gian tới cần được tiếp cận một cách đồng bộ, có trọng tâm và gắn chặt với đặc thù báo chí địa phương.

Trước hết, cần chuyển mạnh từ cách làm báo thuần thông tin sang báo chí giải thích và kể chuyện văn hóa. Các tờ báo như Quảng Ninh, Lạng Sơn và Cao Bằng cần tăng tỷ lệ bài viết chuyên sâu, trong đó mỗi sự kiện văn hóa không chỉ trả lời câu hỏi diễn ra ở đâu, khi nào, mà cần làm rõ giá trị văn hóa cốt lõi, nguồn gốc lịch sử, ý nghĩa xã hội và vai trò của chủ thể văn hóa trong đời sống hiện nay. Phóng viên cần được khuyến khích tiếp cận di sản, lễ hội, sinh hoạt văn hóa từ góc nhìn nhân học và đời sống, chú trọng khai thác câu chuyện của nghệ nhân, người dân, học sinh, du khách để thông điệp văn hóa có chiều sâu trải nghiệm. Khi nội dung được tổ chức theo hướng giải thích và gắn với con người cụ thể, công chúng sẽ không chỉ tiếp nhận thông tin mà còn hình thành nhận thức bền vững về giá trị văn hóa địa phương.

Thứ hai, cần đa dạng hóa góc nhìn và cấu trúc tuyến bài, thay vì chỉ tập trung vào khai mạc, bế mạc hay tổng kết. Mỗi sự kiện văn hóa lớn cần được xem như một "hệ sinh thái nội dung", trong đó báo chí phân tầng thông điệp theo nhiều lớp khác nhau như lớp nghi lễ, lớp sinh hoạt cộng đồng, lớp sáng tạo đương đại và lớp tác động kinh tế xã hội. Báo điện tử Lạng Sơn khi tuyên truyền ngày hội vùng Đông Bắc, hay Báo điện tử Quảng Ninh khi phản ánh các hoạt động văn hóa học đường, có thể chủ động thiết kế các bài viết theo lát cắt hẹp nhưng sâu, ví dụ một nghi thức cụ thể, một tiết mục dân gian, một mô hình truyền dạy trong cộng đồng. Cách làm này vừa tránh lặp lại mô típ tin sự kiện, vừa giúp thông điệp văn hóa trở nên phong phú, có chiều sâu và giữ được sự quan tâm lâu dài của độc giả thường xuyên.

Thứ ba, cần nâng cao năng lực sản xuất nội dung số cho đội ngũ làm báo địa phương và xây dựng quy chuẩn tối thiểu về trình bày thông tin văn hóa trên môi trường mạng. Các báo cần coi infographic, ảnh tuyến, video ngắn, bản đồ văn hóa và timeline là thành tố cấu thành của thông điệp, chứ không chỉ là phần minh họa phụ trợ. Báo điện tử Cao Bằng với thế mạnh về không gian Công viên địa chất và di sản vùng cao hoàn toàn có thể khai thác mạnh các sản phẩm trực quan hóa dữ liệu và không gian văn hóa, giúp công chúng dễ hình dung và ghi nhớ. Khi hình thức thể hiện được đầu tư đồng bộ, thông điệp văn hóa sẽ gia tăng sức hấp dẫn thị giác, khả năng chia sẻ và mức độ lan tỏa trên nền tảng số, phù hợp với thói quen tiếp nhận thông tin ngày càng nhanh và đa kênh của công chúng hiện nay.

Thứ tư, cần tạo đối thoại và huy động sự tham gia của công chúng, giải pháp trọng tâm là mở rộng không gian tương tác và tăng cường tiếng nói của cộng đồng trong cấu trúc bài báo. Các tờ báo cần chủ động đưa công chúng từ vị thế người tiếp nhận sang vị thế chủ thể văn hóa thông qua phỏng vấn chiều sâu, ghi chép trải nghiệm, phản hồi đa chiều và các chuyên mục mang tính diễn đàn. Khi phản ánh việc đưa văn hóa truyền thống vào trường học hay bảo tồn di sản gắn với du lịch cộng đồng, báo chí không chỉ truyền đạt chủ trương mà cần tạo điều kiện để người học, phụ huynh, nghệ nhân, người làm du lịch bày tỏ quan điểm và kinh nghiệm thực tiễn. Cách tiếp cận này sẽ giúp thông điệp văn hóa không chỉ định hướng nhận thức mà còn kích hoạt hành động và sự đồng hành xã hội, qua đó khẳng định vai trò của báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc như một không gian đối thoại văn hóa công cộng, góp phần nâng cao chất lượng truyền thông văn hóa địa phương trong giai đoạn tới.

4. Kết luận

Chất lượng thông điệp về văn hóa địa phương trên báo mạng điện tử khu vực Đông Bắc Việt Nam thời gian qua đã đạt được những kết quả tích cực về định hướng giá trị, bản sắc và khả năng lan tỏa, song vẫn bộc lộ một số hạn chế về chiều sâu nội dung, tính đa dạng hình thức và mức độ tham gia của công chúng. Việc nâng cao chất lượng thông điệp trong thời gian tới đòi hỏi các cơ quan báo chí địa phương không chỉ tiếp tục phát huy ưu điểm sẵn có mà còn cần đổi mới tư duy làm báo theo hướng lấy văn hóa làm câu chuyện sống động của cộng đồng, coi công chúng là chủ thể đồng hành chứ không chỉ là người tiếp nhận thông tin. Khi nội dung được đào sâu, hình thức được đầu tư đồng bộ và vai trò đối thoại xã hội được mở rộng, thông điệp văn hóa địa phương sẽ thực sự phát huy giá trị dẫn dắt nhận thức, bồi đắp bản sắc và góp phần vào phát triển bền vững của vùng Đông Bắc trong bối cảnh truyền thông số hiện nay./.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Doãn Thị Thuận (2023), Đổi mới tổ chức sản xuất tác phẩm báo chí trong môi trường truyền thông số, Tạp chí Lý luận Chính trị và Truyền thông, Học viện Báo chí và Tuyên truyền.
3. Nguyễn Trí Nhiệm (2014), Báo điện tử đặc trưng và phương thức sáng tạo, Nxb. Chính trị Quốc gia

4. Dương Xuân Sơn, Đinh Văn Hường, Trần Quang (2011), Cơ sở lý luận Báo chí- Truyền thông, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.